II. DÜNYA SAVAŞI'NDA JAPONYA'YA ATILAN ATOM BOMBALARININ TÜRKIYE BASININDAKI YANSIMALARI

Yrd.Doç.Dr. İlbeyi ÖZER
Fatih Üniversitesi, Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Bölümü

ÖZET

II. Dünya Savaşı yalnızca geçtiğimiz yüzyıldaki değil, tarih boyunca görülen, en geniş etki alanına sahip ve en kanlı savaş olmuştur. 1939-1945 tarihleri arasında 6 yıl süren savaşta milyonlarca insan hayatını kaybetmiştir. Japonya'nın teslim olmasını sağlamak için Japonya'ya atılan atom bombaları II. Dünya Savaşı'nın en acı yönüydü. Yüzbinlerce kişinin ölmesine, onbinlerce insanın da kalıcı yaralar almasına neden olmuştu. Savaşın sonlarına doğru Japonların deniz filosunda bulunan gemilerin büyük kısmı ya batmış ya da kullanım dışıydı. Hava ve deniz kuvvetleri felce uğramış, endüstrisi tahrip olmuştu ve halkın yiyecek stokları zaten tükenmişti. Böyle bir durumda atom bombasının kullanılması gerçekten gerekli olup olmadığı tartışılan bir konu olmuştur. Japon halkı Hiroşima ve Nagazaki'de olup bitenleri ancak savaş sona erdikten sonra anlayabilmişlerdi. Bu yıkımın boyutları bombaların atıldığı dönemde dünya gündeminde de gerçek manasıyla anlaşıldığı pek söylenemez. Aynı durum Türkiye için de geçerlidir. Türkiye II. Dünya Savaşı'nda Müttefikler tarafından kendi yanlarında savaşa katılmaya ikna edilmeye çalışılmakta hatta zaman zaman da zorlanmaktaydı. Türk yönetimi ise, sonuna kadar denge politikasını sürdürmeyi tercih etmişti. Bu süreçte atılan bu bombalarla öncelikle savaşın mantığı, savaşan insanın ahlakı, vicdanı değişmişti. Sonrasında dayatılan Soğuk Savaş da bu yeni zihniyetin üstüne bina edilmişti. Bu makalede Japonya'ya atılan atom bombalarının tarafsız bir ülke konumunda olan Türkiye'de nasıl karşılandığı özellikle Türk basınının bu insanlık ayıbını okuyucusuna nasıl ulaştırdığı gösterilmeye çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: *II. Dünya Savaşı, Japonya, Atom Bombası, ABD, Türk Basını*

THE REFLECTIONS OF ATOMIC BOMBINGS IN JAPAN ON THE TURKISH PRESS DURING WORLD WAR II.

ABSTRACT

Second World War not only the past century, and throughout the history of the area with the largest impact has been the bloodiest war. Between 1939-1945 millions of people have died in the war which lasted for 6 years. To ensure that Japan's surrender, the atomic bombs in Japan in the Second World War are one of the most painful. Hundreds of thousands of deaths of people, tens of thousands of people from receiving the wounds had caused permanent. Towards the end of the war, Most of the Japanese naval fleet of ships were sunk in air and naval forces had been paralyzed. Industry has been destroyed and the population is already depleted food stocks. In such a case, the

use of an atomic bomb was really needed? This has been a controversial issue. Japanese people in Hiroşima and Nagazaki, they understood what happened after the war. The dimensions of the destruction of bombs were laid in hardly understood the true sense of the world's agenda. The same situation true for Turkey. Turkey, tried to retreat to his side by the Allies in World War II. sometimes it even forced to. But Turkish administration, chose to continue the policy of balance until the end of bombs dropped in this process, the logic of war, fighting human morality, conscience had changed. After the Cold War continued, the building was on top of this mentality. In this article Turkey is a country with a neutral position in the atomic bombs in Japan how to look at the this situation and Conveyed to the reader told how the Turkish press this shame of humanity

Keywords: *Word War II, Japan, Atomic Bombings, USA, Turkish Press*

GİRİŞ

II. Dünya Savaşı yalnızca geçtiğimiz yüzyıldaki değil, tarih boyunca görülen, en geniş etki alanına sahip ve en kanlı savaş olmuştur. 1939 ile 1945 tarihleri arasında 6 yıl süren savaşta milyonlarca insan hayatını kaybetmiş; özellikle Avrupa, Kuzey Afrika, Doğu ve Güney Doğu Asya gibi bölgeler askeri, ekonomik, siyasi ve toplumsal yönlerden derinden etkilenmiştir. Mihver Devletleri adı verilen Almanya, İtalya ve Japonya ile Müttefik Devletler diye adlandırılan İngiltere, Fransa, Sovyet Rusya ve Amerika Birleşik Devletleridir. Bu devletlerden Japonya, Sovyet Rusya ve ABD daha sonra, 1941'de, savaşa dahil olurken, savaş yıllarındaki gelişmeler de bazı devletlerin savaş dışı kalmalarına ya da taraf değiştirmelerine neden olmuştur.

II. Dünya Savaşı'nın en acı yönü ve makalemizin konusu savaşın sonlarına doğru Amerika'nın Japonya'ya attığı atom bombaları olmuştur. ABD, atom bombalarını Japonya'nın Pearl Harbor Limanı'na yaptığı baskının intikamını almak ve II. Dünya Savaşı'na son vermek için kullandığını açıkladı. Japonya, Hiroşima ve Nagazaki'ye atılan atom bombalarının ardından Müttefik ülkelere teslim olmuşlardı (Sander,1996:168-169). Japonya'ya atılan iki atom bombası insanlık tarihinin zihniyet dünyasının nasıl değiştiğinin göstergesi olmuştur. İnsan hayatının o dönemde teknolojik gelişmeler karşısında önemsizliği ve değersizliği ön plana çıkmıştı. Öncelikle savaşların mantığı değişmiş, ülkelerin insana bakış açısı ve vicdan anlayışı değişmişti. Sonrasında dünyada ortaya çıkan Soğuk Savaş da bu yeni zihniyet üstüne bina edildi (Armaoğlu, 419-422). Bütün bunlar için Hiroşima ve Nagazaki'de yüz binlerce insan kurban edilmişti. En önemlisi ise Türk basını ve kamuoyu da dahil olmak üzere dünyada bu vahim durum gerçek manasıyla anlaşılamamıştı. Sonuçları açısından yirminci yüzyılı şekillendiren en büyük olay II. Dünya Savaşı olmuştu.

I. İKİNCİ DÜNYA SAVAŞI ÖNCESİ GELİŞMELER

Birinci Dünya Savaşı'ndan geriye kalan çözümsüz sorunlar ikincisine zemin hazırlamıştı. İki dünya savaşı arasındaki yaklaşık yirmi yıllık dönem, bir

yandan Birinci Dünya Savaşı'nın yaralarını sarma, toparlanma devri, diğer yandan II. Dünya Savaşı'na sebep olan koşulların ve yeni ideolojilerin olgunlaştığı bir dönem olmuştur. ABD ve İngiliz İmparatorluğu'nun gücü ve kontrolü altına alma çabası altında ezilen Japonya, kendi nüfuz alanını kurma ve genişletme isteğindeydi. Özellikle Çin ve Güney Doğu Pasifik'te etkili ve güçlü olmak istiyordu. Böylelikle Batı demokrasilerine karşı faşist bir cephe oluşturmayı hedefleyen Almanya Japonya'yı da yanına alarak Mihver Devletleri oluşturmuştu. Pazar elde etme ve toprak savaşları görünürdeki sebepler arasında görmek mümkün iken, daha çok faşizm tehdidi insanlık için önemli bir tehlike olarak beliriyordu. Bu süreçte Almanya, İtalya, Uzakdoğu'da Japonya yani Mihver devletler II. Dünya Savaşı'nın yaşanmasında belirleyici olmuşlardı. İtalya'nın faşizmi ve Uzakdoğu'da Japonların askeri yayılmacılığının yanında Almanya'nın rakip ülkelere karşı emperyalizm yarışı tarihsel, kültürel, sosyo-ekonomik nedenlerle birleşince dünyayı yeniden böyle büyük bir savaşa sürüklemesi kaçınılmaz olmuştur. Savaşın Uzakdoğu'daki aktörü konumunda olan Japonya Almanya'nın etkisiyle sömürgeciliğin bu bölgede uygulayıcısı olmuştur (Lee, 2002:220-228). Özetle, I. Dünya Savaşı'nın sonuçlarının Almanya üzerindeki olumsuz etkisi, 1929 Dünya Ekonomik Bunalımı'nın getirdiği mali olumsuzluklar ve faşist, ırkçı, militarist yayılmacı anlayışlar ve liderlerin kişisel hırsları II. Dünya Savaşı'nın çıkmasında etkili olmuştur. Bu süreçte Almanya, İtalya ve Japonya'nın dünyanın yeniden paylaşılması için yeni bir savaş çıkmadan gerçekleşmeyeceği konusunda hemfikirlerdi (Sander:103). Doğal olarak bu paylaşımda sermayeyi ve dünya pazarlarını kontrol eden İngiltere, Fransa ve Amerika'ya karşı olmuşlardı.

II. SAVAŞ DÖNEMİ (1939-1945)

II. Dünya Savaşı fiilen Amerika'nın savaşa girmesinde, 1930'lu yıllardan beri görünen ABD-Japon çekişmesinin II. Dünya Savaşı sırasında daha da artması etkili olmuştur. Özellikle iki ülkenin Çin üzerindeki menfaat çatışmaları Amerika ve Japonya'nın bu bölgede amansız bir mücadeleye tutuşmasında temel teşkil etmiştir (Hart,2000:42). Bu çatışmayı daha da hızlandıran Japonların 7 Aralık 1941'deki Pearl Harbor Baskını olmuştur (Çev:Orel, 1953:72). Savaşın ilerleyen sürecinde Uzakdoğu'da Amerikan hava saldırıları sonucu Japon şehirlerinde (Tokyo, Osaka, Kobe, Nogoya gibi) ciddi tahribatlar yaşanmış binlerce insan hayatını kaybetmiştir (Hart: 729).

Savaşın son iki yılında Müttefiklerin havada ezici üstünlüğü tartışmasız hale gelmişti (Jacobsen,1989:919-920). Almanya'nın yenilgisi kesinleşince Müttefikler yeni düzeni oluşturmak adına 4-11 Şubat 1945'te toplanan Yalta Konferansı'na (Kırım) Churchill, Roosevelt, Stalin ülkelerini temsilen katılmışlardı. Bu konferans her ne kadar savaş sonrası yeni düzeni oluşturmak maksadıyla toplanmış olsa da, büyük devletler arasında rekabet ve mücadeleye zemin hazırlamıştı. Hitler'in 30 Nisan 1945'de ölümü üzerine 7 Mayıs 1945'de büyük savaş Avrupa'da son bulmuştur (Hart: 719). Uzakdoğu'da ki savaşın

seyrine baktığımızda ise, Amerika ve İngilizlerin başarılarına rağmen Japonların savaşma azmi devam ediyordu. Japon kuvvetleri oldukça hasar almalarına ve savaşı kaybetmelerine rağmen mağlubiyeti henüz kabul etmemişlerdi (Orel: 112-113).

Japonya'nın teslim olmasını sağlamak için atom bombasının kullanılması her zaman tartışma konusu olmuştur. Binlerce sivil insanın ölmesine sebep olan atom bombalarının kullanımının gereksizliğini anlamak için o dönemde Japonların askeri gücüne bakmak yeterli olacaktır. Japon deniz filosunda bulunan gemilerin büyük kısmı kullanılamaz haldeydi. Hava kuvvetleri felce uğramış, endüstrisi tahrip olmuş ve halk yiyecek sıkıntısı çekmekteydi. Bombanın atıldığı günlerde Japon Hükümeti, Batı'nın düşündüğü ve hayal ettiği şekilde tepki vermemişti (Hart: 735-736). Japon halkı ise Hiroşima ve Nagazaki'de olup bitenleri ancak savaş sona erdikten sonra anlayabilmişlerdi.

A. İkinci Dünya Savaşı'nda Türkiye

Türkiye, II. Dünya Savaşı'na fiilen katılmamış olmasına rağmen, dünyayı saran bu felaketten büyük oranda olumsuz manada etkilenmiştir. 2 Ağustos 1944 tarihine kadar Türk Devleti bu baskılara rağmen tarafsızlığını korumuş, savaşın kaderinin belli olmaya başlamasıyla birlikte, Müttefiklerle anlaşmayı tercih etmiştir. Türkiye öncelikle, Mihver Devletlerden Almanya ve Japonya ile tüm diplomatik ve ekonomik ilişkilerini kesmişti. Müttefiklerin Şubat 1945'teki Yalta Konferansı'nda, "yeni kurulacak Birleşmiş Milletlere yalnızca 1 Mart 1945 tarihine kadar ortak düşmana savaş açmış olan ülkelerin katılabileceği" kararını almaları üzerine, böyle bir fırsatı kaçırmak istemeyen Türkiye Şubat 1945'te Almanya ve Japonya'ya göstermelik savaş ilan etmişti (Armaoğlu: 401). Türkiye'nin savaşa dahil olmayıp tarafsız kalma politikası, genel olarak başarılıdır (Ataöv, 2008:60-80). Fakat savaş sonrasında Türkiye'nin yeni dünya düzenin de yer alması hedeflense de gerçek manada dünya düzeninde ağırlığını istenilen seviyede hissettirmemiş olması gözden kaçmamalıdır. Japonya'nın teslim olup savaşın bitmesiyle İstanbul'da bayraklar çekilmiş, sevinç gösterileri yapılmıştır. Gazeteler Beyoğlu'nda Japon mağazası ismiyle anılan müessesenin üzerinde İngiliz ve Türk bayraklarının birlikte çekildiğini görüntülemeleri oldukça ilginçtir (Tasvir, 11 Ağustos 1945:1). Bu fotoğraf karesi savaşın sonunda Türkiye'nin Müttefiklerin yanında kağıt üzerinde dahi olsa savaşa girişinin bir sembolü olarak değerlendirilebilir.

B. Atılan Atom Bombalarının Türk Basınında Yansımaları

II. Dünya Savaşı'na Türkiye katılmamasına rağmen Türk halkı ve medyası dünyanın birçok bölgesinde cereyan eden II. Dünya Savaşı'ndaki gelişmeleri an be an takip etmiştir. Dönemin Türk basını savaş süresince olan tüm gelişmeleri genelde birinci sayfadan ve manşetten vermeye özen göstermiştir. Özellikle savaşın sonunu hazırlayan Pasifikteki gelişmeler ve atom

bombasının atıldığı tarih ve sonrasındaki gelişmelerin konu olduğu haberlerin daha da yoğunlaştığı ve çeşitli yorum ve değerlendirmelerle gelişmelerin seyri gazete sayfalarından halka ulaştırılmıştır. Bu bölümde özellikle atom bombası atılmadan önce ve atıldıktan sonra Uzakdoğu'da gerçekleşen gelişmelerin Türk basınında nasıl yansıdığı gazetelerden yapılan alıntılarla gözler önüne serilmeye çalışılmıştır.

III. ATOM BOMBASI ATILMADAN ÖNCE YAŞANAN SÜREÇ

17 Temmuz 1945'te toplanan dönemin üç büyük devleti Amerika, İngiltere ve Rusya, Potsdam'da bir araya gelmişlerdi. Bu esnada atom bombasının kullanılır olabileceği kimse tarafından bilinmiyordu. Dönemin basınına yansıyan haberlerde "Japonya'ya çıkarma yakın" şeklinde haberler yer alıyordu (Vakit, 20 Temmuz 1945:1). Bu sırada Amerikan bahriye bakanının yaptığı açıklamada, Amerikan donanmasının harp gemi sayısı 1500'den fazla olduğunu Amerika'nın bu sene ve gelecek sene 223 harp gemisi inşa edileceği bilgisini de vermektedir (Vakit, 20 Temmuz 1945:1). Bu bilgiler savaşı Uzakdoğu'da bitirme adına yapılacak geniş çaplı bir saldırının ipuçları gibi görünmekteydi. Diğer taraftan savaştaki gelişmeleri yakinen takip eden Vakit gazetesi manşetlerine taşıdığı "Japonya'ya karşı savaş" "Müttefik donanmasının harekatı gizli tutuluyor" "Japonya iki haftaya kadar mütareke teklif ederse nispeten ucuz kurtulacak"(Vakit, 22 Temmuz 1945:1). şeklindeki başlıklarda Japonya Müttefikler tarafından iyiden iyi sıkıştırılmakta ve barışa zorlanmaktadır. Japonya'yı teslime zorlama adına Müttefik saldırıları büyük bir yoğunlukla devam ettiğini yine gazete manşetlerinden takip etmek mümkün olmuştur. "Japonya'ya 2000 uçakla hücum edildi" "1946 içinde Japonya'ya iki milyon ton bomba atılacak" haberi Japonya'ya yapılacak Müttefik saldırılarının hangi boyutta olduğunu göstermektedir. Ayrıca Japonların deniz üslerine yapılan saldırılar ve tren istasyonlarının alevler içindeki fotoğrafları gazetelerin ilk sayfalarından verildiği görülmektedir (Vakit, 26 Temmuz 1945:1). Müttefiklerin tüm tehditlerine rağmen Japonya'nın kayıtsız şartsız teslim teklifini reddettiğine dair haberlerin Tokyo radyosundan yayınlanması gazetelerin ilk sayfalarında yer bulmaktaydı (Vakit, 28 Temmuz 1945:1).

Karşılıklı bu demeçlerin yanında savaş tüm acımasızlığıyla devam etmekteydi. "Japon donanmasına ağır bir darbe 18 Japon harp gemisi, sığındığı bir üste hasara uğratıldı." (Vakit, 28 Temmuz 1945:3) "Japonya'nın 6 şehrine 3500 ton bomba atıldı." Ayrıca "Tokyo denizden bombardıman edildi birçok Japon gemisi batırıldı." "Japon şehirleri kül haline geliyor." (Akşam, 29 Temmuz 1945:1) şeklinde haberleri gazetelerin manşetlerinden okumak mümkündür. Devam eden günlerde çıkan manşetler de çok farklı değildir. "11 Japon şehri bombardıman edildi Japonya teslim teklifini hala şiddetle reddediyor." (Vakit, 30 Temmuz 1945:1) "Japon zırhlıları harb dışı edildi." "10 günde aralarında ikisi zırhlı olmak üzere 74 gemi batırılmış 150 gemi de

sakatlanmıştır." (Akşam, 30 Temmuz 1945:1) "Japonya'ya deniz-hava taarruzu devam ediyor. Amerikan donanması erkanının verdikleri hüküm: Japon donanmasının işi bitti."(Cumhuriyet, 31 Temmuz 1945:1) tarzındadır. Verilen haberlerde oldukça ayrıntıya girildiği de görülmüştür. "Amerikan muhripleri Şimiza limanını bombardıman ettiler, 3 gün içerisinde 95 gemi batırıldı." Ayrıca haberin devamında Washington'da radyoya konuşan General Icart, pek yakında Amerikan bomba uçakları Japonya'ya her ay 270 bin ton bomba atacaklarını bildirmişti. (Akşam, 31 Temmuz 1945:1) Japon ticaretine darbe vurma adına 100 Japon ticaret gemisi batırıldığı, Japon sularında 14 tayyare gemisinin ve 1600 uçağın Japon topraklarına hücum ettiği bilgileri Batı kaynaklı haber ajansları vasıtasıyla dünyaya duyuruluyordu (Cumhuriyet, 1 Ağustos 1945:1). Böylelikle Müttefikler Japonya üzerinde ki baskının şiddetini artırarak Japon yönetiminin teslim olmasını sağlamayı hedeflemişlerdir.

Bu arada Üçler Konferansı diye adlandırılan Potsdam'daki toplantı sona ermişti (Cumhuriyet, 2 Ağustos 1945:1). Toplantının önemli maddelerinden biri Japonya'nın mağlup edilerek savaşın bir an önce sonlandırılması hedeflenmişti (Akşam, 2 Ağustos 1945:1). Bir gün sonra gazeteye düşen haberde "Mac Arthur ordusu ile beraber Japonya'ya çıktı" başlığının altında "Yokosuka üssü işgal edildi, Japon semaları Müttefik uçakları ile kaplıdır" şeklinde manşetler atıldığı görülmüştür (Akşam, 3 Ağustos 1945:1). Japonya üzerine yapılan saldırıların şiddeti artmış fakat Japonların pes etmeye niyetlerinin olmadığı da görülmektedir. Müttefik kuvvetlerin son kozlarını oynadıklarını fark etmemek mümkün değildir. "Japon anavatanı 5000 den fazla uçakla ablukaya alındı" (Vakit, 5 Ağustos 1945:1) "Japonya'yı bekleyen akıbet" "Harbe süratle son vermek üzere 5000 den fazla bomba uçağı harekete hazır" (Cumhuriyet, 5 Ağustos 1945:1) şeklindeki haberler saldırıların şiddetinin artarak devam edeceğini gösteriyordu.

Atom bombasının atılmasından bir gün öncesinde gazetede çıkan bir haberde "Japonya'yı istila hazırlığı" başlığının altında "Okinava'da toplanan kuvvetlerin kumandanlığına General Mac Arthur'un getirildiği ve Japonya üzerine 3 milyon beyanname atıldığı haberi yer almıştır. Bombardıman edilecek 12 şehir için beyannamelerde "Japon halkı başlarındaki hükümeti atıp teslim olmalıdır. Aksi takdirde mahvolacaktır" (Akşam, 5 Ağustos 1945:1) denilmektedir. Atom bombasının atılmasından bir gün önce çıkan bu haber bir gün sonra olacaklardan habersizdi.

A. İlk Atom Bombasının Atılışı

7 Ağustos 1945'de çıkan gazeteler Japonya'ya atılan atom bombasını manşetlerden vermişlerdi. "20.000 ton dinamite muadil tek bomba" "İngilizler Amerikalılar tahrib işinde yeni ve korkunç bir devre açan atom bombasını icad ederek kullanmaya muvaffak oldular" "İlk atom bombası dün bir Japon şehrine atıldı, şehrin ne hale geldiği dumandan anlaşılamadı" (Cumhuriyet, 7 Ağustos 1945:1) "Dünyanın en büyük keşfi" "Atom bombası yapıldı", "İkinci dünya

harbinin bu en müthiş vasıtası şimdiden Japonya'ya karşı kullanılmaya başlandı" (Tasvir, 7 Ağustos 1945:1), "Dünyanın en korkunç silahı bulundu: Atom bombaları!" (Vakit, 7 Ağustos 1945:1) "Şehirleri yerinden sarsacak bomba" "…Atom bombaları ilk defa olarak Amerikalılar tarafından Japonlara Karşı kullanıldı, tahrip işinde yeni bir devir açıldı." "Müthiş bomba hakkında başkan Truman'ın izahatı" "İngiliz-Amerikan alimleri tarafından müştereken meydana getirilen bu korkunç bomba ile Japon şehirleri süratle tahrip edilecek." "Atom bombalarının imali için kurulan fabrikalarda 65 bin kişi çalışıyor" (Tan, 7 Ağustos 1945:1) şeklinde atom bombasının atılışı ile ilgili haberler Türk basınında yer alan çeşitli gazetelerin birinci sayfalarından bu başlıklarla okuyucuya duyurulmuştur.

Atom bombasının atılmasından bir gün sonra çıkan diğer bir haberde "Fennin Eşsiz Bir Mucizesi" manşetiyle çıktığı ve haberin devamında büyük puntolarla "Bu müthiş atom enerjisi dünya barışının korunması işinde de kullanılacak" şeklinde iyimser bir yorumla devam ettiği görülmüştür. Haberde Japonya'da yaşanan tahribattan bahsedilmezken Amerikan başkanı Truman'ın "Tarihin en büyük talih oyununu teşkil etmiş olan bu işe iki milyar dolar harcadık. Fakat bu işte kazandık." Harbiye Bakanı Stimson ise "Yeni atom bombasının Japonya'nın işini çabuk bitirmek yolunda büyük bir rol oynayacağına kani bulunuyorum" dediği demeci yer almıştır (Tanin, 7 Ağustos 1945:1). 7 Ağustos tarihli çıkan diğer bir manşette "Yeryüzünde harp kalkıyor mu" şeklindedir. Gazete binlerce insanın ölümünden ziyade İngiliz ve Amerikalıların elindeki bu müthiş silahın şu an tahripkar bir keşif olduğunu ama 20 sene sonra yapıcı bir alet haline geçecek denilerek bombanın ilerde sağlayabileceği etkilerinden bahsedilmesi oldukça ilginçtir. Haberin devamında dünyada çıkan birçok gazetenin manşetlerini keşfedilen atom bombasına ayırdıkları yazılmıştır. Atom bombasının her milleti düşündürüp harplerin önünün kesilmesi ve sulhe sevk etmeleri ümit edildiği dile getirilmiştir. Bu keşif elektrikten ve buharın keşfinden daha önemli olduğu vurgulanmıştır. Arkasından atom bombasının atıldığına dair bilgiler verilmektedir. Haberde "Hiroşima'ya bir tek bomba atılmıştır. Bomba patladıktan sonra bütün şehir bir toz ve duman bulutu altında kalmış ve bu yüzden tahribatı görmeğe imkan kalmamıştır. Fakat Tokyo radyosu bu sabah Hiroşima'da büyük tahribat olduğunu ve araştırmaların devam ettiğini bildirmiştir. Şehrin enkaz haline geldiği zannedilmektedir." şeklinde izahat yapılmıştır. Haberin devamında başkan Truman'ın radyo demecine de yer verilmiştir. Truman, Japonların teslimi ile ilgili ültimatomu reddettiklerinden bu bombaların kullanılmasına karar verildiğini açıklamıştır (Akşam, 7 Ağustos 1945:1). "Hiroşima'nın 11 kilometrelik kısmı tamamen haraboldu" başlıklı haberde bombayı atan pilotların anlattıklarına yer verilmiştir. Pilotun "Bombayı patlattıktan sonra, biraz evvel sokaklarını evlerini gördüğümüz şehirden eser kalmamıştı" yorumu yer almıştır. Diğer bir gazete Japonya'ya atılan atom bombasının oluşturduğu sonucu farklı bir yönden değerlendirmeye çalıştığı görülmüştür. "Atom bombası harikası"

"Dünya basını bu keşif ile meşgul" "Müspet sahalarda kullanılırsa beşeriyete saadet getirecek olan bu keşif, fena ellere geçerse insanlık mahvolur." "Atom bombası ya harbin, yahutta dünyanın sonu olacak" şeklinde büyük puntolarla yapılan yorumlar gazetenin manşetini süslemektedir. Haberin devamında "Yeni keşfin doğuracağı neticeler" devamında ise "Aya gidilebilecek, kışın sokaklar bile ısıtılabilecek" şeklinde haber detayları yer almaktadır. Başka bir gazetede bu yorumlara yakın yaklaşımlar görmek mümkündür. Gazeteler ortak bir dil kullanırcasına bombanın oluşturduğu felaketten ziyade bu buluşun insanlığa getireceği faydaları tartışmaya başlamışlardır. Birinci atom bombasının atılmasından sonra Türk basınında dünya basınına paralel olarak atom bombasının insanlık tarihinde büyük bir facia olarak görme yerine dünyayı değiştirecek asrın buluşu olarak değerlendirilmesi oldukça ilginçtir. Haberde "Atom kudreti devri başlamış bulunuyor. Kömür, su ve benzin, yerlerini bu kudrete terk edecekler. Bütün endüstri metotlarının kökünden altüst olacağı anlaşılıyor." (Cumhuriyet, 8 Ağustos 1945:1) "Atom kudretiyle ileride neler yapılacak?" "Aya gitmenin bile mümkün olacağı tahmin ediliyor" şeklin yeni keşiflere ortam hazırlayacağı konusunda haber ve yorumları gazetelerde görmek mümkündür (Vakit 9 Ağustos 1945:4).

Gazetelerde atom bombası sonrası insan kayıplarının haberlere yeteri kadar konu olmaması oldukça ilgi çekicidir. Haber kaynakları genelde Londra ve Washington merkezli olarak verilmekteydi. Durumdan anlaşıldığı üzere Batı basını insan kayıplarına pek değinmemekte aksine atom bombasının keşfinin vermiş olduğu hayranlıkla bu yeni keşfin insanlığın hayatında meydana getireceği yenilikleri haber olarak okuyucusuna ulaştırmayı tercih etmekteydiler. Londra kaynaklı haberde "Atom bombası araştırmalarından tıbda istifade ediyor." "Bazı hastalıkların tedavisi mümkün oldu, kanser hastaları için de tecrübeler yapılıyor." (Akşam, 12 Ağustos 1945:1) şeklinde verilen yorumlara rastlamak mümkündür. Başka bir gazetede de buna benzer bir şekilde "Atom bombası tıp alemine de yaradı." Haberin devamında "Atomları infilak ettiren bu alet biyolojide ve hastalıkların tedavisinde kullanılmaktadır." (Tan, 13 Ağustos 1945:1) denilmiştir. Diğer bir manşette "Kömür, petrol tarihe karışacak, buhar devri bitecek" devamında "Yeni keşif sayesinde ağaçların bir kaç gün içinde büyümesi kabil olacak" şeklinde bilgilere ek olarak "Yeni bomba ile bulutlar dağılacak, istenildiği zaman yağmura son verilecek, sokaklar ısıtılacak, soğuk yerlerde portakal, üzüm yetiştirilebilecek" şeklinde bilgiler okuyuculara aktarılmaktadır. Aynı gazete Batı basınından günün manşetlerini de aktarmıştır. Habere göre News Chronicle gazetesi manşetini "Medeniyetin başlangıcı mı, sonu mu?" Daily Mirror ise: "Yeni ve müthiş bir kuvvet kaynağı bulundu. Fakat bundan daha büyük bir kuvvet vardır: Kalp kuvveti, manevi kuvvet." Daily Telegraph ise: "Yeni keşfin tatbikine kim nezaret edecek, bu iş nasıl yapılacak?" diye endişesini dile getirmiştir. Daily Herald'da "Yeni keşfin esaslı surette kontrol edilmesi lazımdır. Milletlerin emniyeti ancak aralarındaki rekabetin ortadan kaldırılması ile kabildir. Bütün keşifler insanlığın iyiliği için

kullanılmalıdır, insanların birbirlerini tahrip etmesi için değil." diyerek en insaflı yorumlardan birini yaptığı görülmektedir. Daily Mail de, "Yeni keşiften sonra hiçbir milletin kendini emniyet içinde göremeyeceğini söylüyor" (Akşam, 8 Ağustos 1945:1) denilerek yeni dönemle ilgili endişeler dile getirilmiştir. Bazı gazete başlıklarında ise endişelerin devam ettiği görülmektedir. "Atom bombası dünyayı heyecana verdi." (Tan, 8 Ağustos 1945:1) "Bütün Dünyada Heyecan ve Korku" "Atom bombası, ya harbin veya dünyanın sonu olacaktır." (Cumhuriyet, 8 Ağustos 1945:1) şeklinde manşetlerle olayın vahametine dikkat çekilmektedir. "Hayret ve dehşet" başlığıyla Vakit gazetesi de olayı vahim olarak değerlendirmiş ve aynı ifadeleri kullanarak "Atom bombası ya harbi, ya insanlığı ortadan kaldıracak!" şeklinde atılan başlıklarla Türk basını dünya basınından daha farklı bir yorum getirdiği görülmüştür. Haberin devamında "Japonya'ya yeni bir ültimatom verilecek" denilerek "48 saat içerisinde teslim olmazsa Tokyo atom bombalarıyla tahrip edilecek" tehdidinin eklediği görülmektedir (Vakit, 8 Ağustos 1945:1).

Hıristiyan dünyanın ruhani lideri atom bombasının atılmasını tasvip etmemiştir. Gazetelere "Papa, teessür içerisinde" başlığıyla papanın olaya yaklaşımı dile getirilmiştir (Cumhuriyet, 8 Ağustos 1945:1). Ayrıca atom bombası için Amerika'da tepkiler: "Birçok mabetlerde yapılan ayinlerde bu bombanın bir zulüm aleti olduğu ve insanlığın menfaatine aykırı bulunduğu tebarüz ettirildi." (Tasvir, 14 Ağustos 1945:1) şeklinde kilise çevrelerinin tepkilerini görmek mümkün olmuştur. Bu arada atılan atom bombası karşısında Japonya tarafsız ülkelerin müdahale etmesi isteğini ilan etmiştir. Tokyo radyosu atom bombasının Hiroşima şehrinde, hayvanlar da dahil olmak üzere bütün canlı mahlukları yok ettiğini bildirmektedir. Haberin iç sayfadaki devamında Japon radyosunun olayı şöyle anlattığı ifade edilmiştir. "Cesetler ve yaralılar o kadar yanıklar içindedir ki tanınmaz bir hale gelmişlerdir. Resmi makamlar henüz insanca verilen kaybı tespit edememişlerdir. Şehir feci bir manzara arz etmektedir." Hiroşima'ya yapılan saldırı esnasında Prens Rlgu aldığı yaralar neticesinde vefat ettiği belirtilmiştir (Vakit, 9 Ağustos 1945:1).

Diğer manşetler ise "Japonya feryad ediyor Atom bombasının müthiş tahribatını anlatan Japon radyosu tarafsızların müdahalesini istedi. Hiroşima şehrinin yüzde altmışı bir enkaz yığını haline geldi, infilak esnasında bina parçaları 7000 metreye kadar uçtular (Cumhuriyet, 9 Ağustos 1945:1). "Atomik bomba Japonların 244 bin nüfuslu Hiroşima şehrini kül etti (Tan, 9 Ağustos 1945:1) şeklindedir. Diğer bir manşet "Atom bombası" "Japonya'ya açılan harbin manasını değiştirdi." "Bir bomba Hiroşima şehrinin yüzde altmışını yok etti" gibi başlıkların altında bombanın tam olarak nasıl bir tesir bıraktığının anlaşılmadığı Reuters kaynaklarından alınan haber olarak veriliyor. Haberin devamında çok ilginç bir bakış açısı getiriliyor ve atom bombasının çok büyütülmemesi gerektiği nasıl ki uçaklar icat edildiğinde fabrikalar yer altına inşa edildiyse, bundan böyle atomdan etkilenmeyecek şehirler yapılabileceğini, daha da önemlisi I. Dünya Harbi milletler cemiyetinin kurulmasını teşvik ettiği

gibi bu savaştaki atom bombası da sulhun kurulmasında etkili olacağı yorumu yapılmaktadır (Tanin, 9 Ağustos 1945:1).

B. İkinci Atom Bombasının Atılışı

Birinci atom bombası felaketinden 3 gün sonra ikinci atom bombası liman kenti olan Nagazaki'ye atılmıştı. Gazeteler bu yeni gelişmeyi önceki bomba kadar olmasa da ilk sayfa manşetlerinden vermeye başlamışlardı. "Bu sabah ikinci atom bombası atıldı" "Bu defaki hedef Nagazaki limanı idi. Henüz tafsilat yoktur." başlığıyla bombanın atılışı okuyucusuna duyurulmuştur. İşin ilginç tarafı atom bombasının binlerce insanı yok etmesi gerçeğinden ziyade ilk bomba sonrasında yapılan yorumlar gibi yine bu keşfin dünyada oluşturacağı etkiler üzerinde durulmasıdır. Başlığın altında "Fen adamlarına göre bombanın ilk neticesi hava şartlarını değiştirmek olacak, kutup bölgesinde buzlar eriyecek, gemiler buradan geçebilecektir." (Akşam, 9 Ağustos 1945:1) gibi yorumlar bombanın asıl tahribatının önüne geçtiği görülmektedir. "İkinci atom bombasının yaptığı tahribat" başlığıyla verilen bir haber dönemin önemli bir gazetesinin ilk sayfasında altta geçen küçük bir haber olarak verildiği gözden kaçmamaktadır. Haber "Nagazaki şehri hala duman içinde ve yer yer yanıyor." (Akşam, 10 Ağustos 1945:1) şeklindedir. Tanin manşetinde ise "İkinci atom bombası" başlığı gazetenin ilk sayfasının alt kısmında çokta önemli bir haber olarak girilmediği kanaati uyandırmaktadır. "230 bin nüfuslu büyük deniz üssü Nagazaki'ye atıldı." "Bombanın infilakına maruz kalan Japonlar 2000 milyar santigrat derecesi hararetle ölüyor." şeklinde alt başlıklarla ikinci atom bombasının atıldığı okuyucularına duyuruluyordu. Haberin ayrıntısında ise Amerika ve İngiltere haber ajanslarında bahsedilen konular aynen aktarıldığı görülmüştür. Newyork Herald gazetesinden aktarılan haber aynen şöyledir: "Bombanın meydana getirdiği hararete maruz kalanlara öldü demek yanlış olur, zira tasavvur edilemeyecek kadar kısa bir zaman zarfında insan vücudundaki milyonlarca atomun infilakıyla vücut yapısı parçalanıp yok olmuştur. Bu ölüm, yeni bir ölümdür. Buna atom ölümü diyebiliriz." (Tanin, 10 Ağustos 1945:1) şeklinde bombanın insan üzerinde meydana getirdiği tahribat bir deney havasında anlatılması oldukça ilginçtir.

"Japonya'ya ikinci Atom bombası da dün atıldı." (Vakit, 10 Ağustos 1945:1) haberi dönemin diğer önemli bir gazetesi olan Vakit'in ilk sayfasının alt kısmında önemsiz bir haber niteliğinde verildiği gözlenmiştir. Gazetelerde Japonya'nın başına gelenler adeta kanıksanmış bir halde rutin haberler olarak girilmeye başlanmıştı. Hatta Cumhuriyet gazetesi şematik bir halde gelişmeleri maddeler halinde okuyucularına ulaştırmaktaydı. "Japonya için kara bir gün 1- Kızıl ordu Mançurya hududunu geçti 2- Nagazaki'ye ikinci atom bombası atıldı 3-Amerikan donanması Japon kara sularına girdi." Ayrıca gazetede dün Nagazaki'ye atılan bombanın yaptığı tahribat henüz bilinemiyor (Cumhuriyet, 10 Ağustos 1945:1). Haberiyle ikinci atom bombasının yapmış olduğu yıkım gerçek manada anlaşılamadığı görülüyor. İkinci bombanın atılışını Tan gazetesi

ise "Atom bombası 150 bin kişiyi bir anda yok etti. İkinci Atom bombası da 250 bin nüfuslu Japon deniz üssü olan Nagazaki şehrine atıldı." (Tan, 10 Ağustos 1945:1) "Nagazaki'de binlerce insan duman haline geldi!" (Vakit, 11 Ağustos 1945:1) yorumlarıyla çıkmıştı. Japonya'nın bu bombadan sonra teslim olmaması durumunda Amerika'nın yeni tehditleri yine gazete manşetlerinden görmek mümkün olmuştur. "Japonya'ya son ihtar" Amerikan Dış İşleri Bakanı'nın demeci "Mahvolmaktan kurtulmak için çok az zaman kaldı" Aynı sayfada diğer bir haberde Nagazaki'ye atılan atom bombasından sonra şehrin akıbeti hakkında bir bilgi olmadığı yazılmaktadır. Haberin devamında Amerikan Savunma Bakanı'nın açıklamasına göre Japonya'nın atom bombalarıyla tekrar bombalanmayacağı ve bu yüzden uğradığı muazzam zarar ve kayıpların Japonya'nın tepesinde Demokles kılıcı gibi daima tehdit edici mahiyeti muhafaza ederek kendisini teslim olmaya icbar edeceğini söylemiştir (Tasvir, 10 Ağustos 1945:1).

III. JAPONYA'NIN TESLİM OLMASI

Almanya'nın teslim olmasına rağmen Japonya'nın savaşı uzatması atom bombalarıyla karşılaşmasına sebep olmuştu. İkinci atom bombasından sonra Japonya'nın direnme gücü kalmamıştı. Japonya'nın teslim olması II. Dünya Savaşı'nın bitmesi manasına geliyordu. Dönemin gazeteleri savaşın bitişini "İkinci dünya harbi sona erdi. Japonya, İmparatorun hükümranlık haklarına dokunulmamak şartı ile teslim olmaya karar verdi (Cumhuriyet, 11 Ağustos 1945:1). Yorumları yapılmıştı. "2000 yıldan beri ilk defa olarak Japonya teslim oldu" manşetleriyle çıkan gazetelerin ilk sayfalarında yer alan bu haberlere geniş yer verilmiştir. Diğer bir haberde Amerika'nın Japonların Potsdam beyannamesini olduğu gibi kabul etmesi gerektiği bilgisi yer almakta ve Japonlara pazarlık hakkı bırakılmadığı açıkça söylenmekteydi. Gazete ayrıca "Uzakdoğu'da gayri resmi mütareke başladı, üstün uçan kaleler bugün Japonya üzerinde uçmayacaklar" (Akşam, 11 Ağustos 1945:1) şeklinde savaşın artık müzakere dönemine girdiğinin ilanı veriliyordu.

Bu arada Japonya bir müddet bekleme sürecine girmişti. Başta Amerika olmak üzere Müttefikler bu durum karşısında endişelenmişlerdi. Bu endişe aslında dünyanın birçok ülkesinde de görülmekteydi. Savaşın artık bitmesi isteniyordu. Gazete manşetleri bu savaşın bir an önce bitmesini arzular nitelikteydi. Manşetlerde "Cevap gecikiyor!" (Vakit, 13 Ağustos 1945:1) haberleri yer almaya başlamıştı. Haberlerin devamında "Son Ültimatom" başlığıyla "Japonya'ya Atom bombaları yağacaktır" şeklinde Müttefiklerin tehditleri gazetelerde yer tuttuğu görülmektedir (Vakit, 14 Ağustos 1945:1). Japonya'nın tepkisi ise tüm dünya tarafından merakla bekleniyordu. Bu süreçte Japonların dayanması mümkün olmamıştır. Ve beklenen sonuç gazetelere düşmeye başlamıştır. Artık manşetler Japonların teslim olduğuna dair haberlerle dolmaya başlamıştı. "Japonya dün kat'i şekilde teslim oldu. Müttefiklerin bütün şartlarını kabul eden Japon cevabı dün gece saat 9'da Wasington'a geldi."

(Cumhuriyet, 15 Ağustos 1945:1) "Japonya teslim şartlarını kabul etti" manşetiyle verilen haberlerde Başkan Truman Japonya Müttefiklerin teslim şartlarını kabul ettiğini resmen ilan etti." Şeklinde haber okuyucusuna ulaştırılmıştır (Vakit, 15 Ağustos 1945:1). "Japonya'da sel gibi gözyaşı akıyor. Tokyo teslim şartlarını kabul etti. İmparatorluk sarayının önünde yerlere kapanan halk kütleleri büyük bir teessür içinde şöyle haykırıyorlar: Affet bizi sarf ettiğimiz gayretler bu işe yetmedi." (Tasvir, 15 Ağustos 1945:1) şeklindeki ifadelerle Japon halkının duyguları dünyaya ilan ediliyordu. Bu arada Japon İmparatorunun beyanatları da önemliydi. "Hirohito'nun millete mesajı" "Japonya'yı boyun eğdiren Atom bombasıdır." Şeklindeki değerlendirmesi gazetelerde yer almıştı (Vakit, 16 Ağustos 1945:1). Diğer bir manşette "Japonya resmen teslim oldu." "Dünya bugün ve yarın bayram yapıyor." "Sulh dünyaya avdet etmiştir." şeklinde savaşın artık bittiği ilan ediliyordu.

Japon radyosunun kaynak gösterildiği bir haberde ise, halkın kara günlerde olduğu gibi bayram günlerinde de koşup toplandığı İmparatorluk bahçesinin bir köşesinde cereyan eden acıklı sahneler tasvir edilmektedir. İmparatorun mesajından sonra halk hıçkırıklar içerisinde yerlere kapandıkları yazılır. Aynı günkü diğer bir haberde ise Japonya'nın teslimine dair haberler üzerine Newyork'ta yapılan sevinç tezahürleri fotoğraflar eşliğinde verilmiştir (Tan, 15 Ağustos 1945:1). Böylelikle savaşın bitişi başta Amerika olmak üzere bir çok ülkede sevinç gösterilerine sahne olduğu gözlenmiştir.

Japonya'nın teslim olma kararından sonra görüşmelerin başlama süreci ile ilgili haberler gazetelerde oldukça yer tuttuğu görülmüştür. Gazete manşetlerinde "Dünyanın en büyük armadası dün sabah Japon sularına girdi. 383 harb gemisinden mürekkep olan Amerikan ve İngiliz filosu 1300 uçak tarafından himaye edilmektedir. Japonya'ya çıkarma yarın sabah başlayacaktır." (Cumhuriyet, 27 Ağustos 1945:1) bilgisi verilmekteydi. "Müttefik filosu, bugün Sigamo limanına giriyor" (Akşam, 26 Ağustos 1945:1) başlığıyla duyurulan haberde ise Müttefik askerlerinin karaya çıkmasıyla birlikte 2 Eylül'de imzaların atılacağı duyurulmuştur. "Müttefik filosu bu sabah Japon sularına demir attı" başlığıyla girilen haberin altında da "Tokyo'ya 1853'de Komodor Perry'nin Japonya'ya diktiği bayrak çekilecek" bilgisi eklenmiştir. Washington kaynaklı bu haberde Tokyo'da dalgalanacak bayrağın 1853'te Komodor Matthew Perry heyeti tarafından Japonya'ya çekilen bayrak, Anuaplis askeri akademisinden Amiral Nimitz ve Amiral Halsey tarafından vaki olan talep üzerine Uzakdoğu'ya gönderileceği yazılmaktadır. Perry, Japonya'nın kapılarını Batı dünyasına açan ilk yabancı donanma komutanı olarak biliniyordu (Akşam, 27 Ağustos 1945:1). Dönemin gazetelerinde "Japon sahil istihkamlarında beyaz bayraklar dalgalanıyor" başlığıyla verilen haberde ise Müttefiklerin denizden Japon karasına ilk çıkartma yapacakları haberi birinci sayfadan okuyucusuna aktarılmıştır. Haberin devamında Japon sahilleri ve limanları Müttefik bombaları ile batırılmış olan Japon gemilerinin enkazı ile dolu olduğu yazılmıştır (Akşam, 29 Ağustos 1945:1). Japonya'nın işgali haberleri Türk

basınında oldukça çok yer tutmaktaydı "50.000 Müttefik askeri Tokyo şehrine girdi" başlığıyla verilen haberde Tokyo'nun işgali ve kentin o zamanki hali ayrıntılarıyla verildiği görülmüştür. General Mac Arthur umumi karargahını Tokyo'dan bir kaç kilometre uzakta bulunan Yokohama'da Grand Hotel'e kurmuştu. Haberi geçen muhabirler Tokyo için müşahedelerini ayrıntılarıyla şöyle bildirmektedirler. Şehir bombardıman yüzünden yerle bir olmuş, Tokyo'da tek tük tramvay arabaları görülmekte, elektrik ve su ancak bazı semtlere verilmektedir. Evleri yıkılan halk harap kulübelerde veya sığınaklarda yaşamaktadırlar. İmparatorluk sarayının bir kısmı harap olmuş ise de saray bahçelerine bir şey olmamıştır. Tokyo'da zelzelelere dayanmak için yapılan büyük İmperial otelinin bir kısmında bombaların açtığı delikler görülüyorsa da otelin kullanılır halde olduğu belirtilmiştir. Ayrıca Tokyo'nun şimendifer istasyonunun baştan sona tahrif olduğu geçen haberler içerisindedir. Aynı haberin devamında Japonlara ait dünyanın en büyük iki deniz altısının da Sagami körfezinde Müttefiklere teslim edildiği yazılmıştır (Akşam, 31 Ağustos 1945:1).

Japonya'nın teslim süreci bütün ayrıntılarıyla gazetelerde verilmekteydi "Japonya'nın teslim vesikası bu sabah imzalandı. Teslim töreni Tokyo koyunda Missouri zırhlısında yapıldı" Haberin devamında Amerika başkanının bir demecinde "Harbin sonunu ilan etmek günü henüz gelmedi" şeklinde yorumu eklenmiştir (Vakit, 2 Eylül 1945:1). "Japonların kayıtsız şartsız teslim vesikasını imza töreni Tokyo körfezinde Missouri zırhlısında Japon Dış İşleri Bakanı Şigenuitsu, Japon Generali Umeza, Mac Arthur'un huzurunda imza atmalarının fotoğrafları gazetede yayınlanmaktadır (Cumhuriyet, 3 Eylül 1945:1). 2 Eylül 1945'te imzalanan antlaşma ile II. Dünya Savaşı Japonya için de bitmiş oldu (Arıt, 1974:298). Teslimin sorunsuz olması adına İmparator gayret sarf ediyordu. Gazetelere "İmparator Hirohito bir beyanname ile tebaasını mütareke hükümlerine itaate davet etti." (Akşam, 2 Eylül 1945:1) şeklindeki demeçleri gazetelere yansıdığı görülmekteydi. Teslim olan Japon halkının durumu da gazetelere yansımaktaydı. "Japonya'da matem" "Teslim vesikasının imzalanması üzerine bugün memleketin her yerinde matem tutulacak. İmparator da atalarının mezarına gidecek ve yerlere kapanarak mağlubiyeti haber verecek. Haberin alt başlığında ise Tokyo'daki esir kamplarında kurtarılan aç ve çıplak haldeki Amerikan esirlerinin sevinç içerisindeki fotoğrafı yayınlanmıştır (Cumhuriyet, 3 Eylül 1945:1). "Tokyo'da zafer geçit resmi yapılacak", "Japon İmparatoru bugün mecliste mağlubiyetin sebeplerini anlatacak" (Vakit, 4 Eylül 1945:1) "Japon İmparatoru dün bir beyanname neşretti Hirohito, Japonlara sakin ve soğukkanlı olmalarını ve bütün dünyanın itimadını kazanmalarını tavsiye ediyor." (Cumhuriyet, 5 Eylül 1945:1) şeklinde teslim törenleri ile ilgili ayrıntılı haberler gazetelerde verilmeye devam ediliyordu. "Tokyo Amerikan elçiliğine çekilen Amerika bayrağı törenine General Mac Artur bizzat bulunmuştur."(Cumhuriyet, 11 Eylül 1945:1)

Japonya'nın işgalinin ne kadar süreceği ve başarılı olup olmayacağı konusunda bazı şüpheler vardı. "Japonya'nın işgali senelerce sürecek. General Mac Artur, 500 bin askerin işgal kuvveti olarak kalacağını söylüyor" (Cumhuriyet, 23 Eylül 1945:1) şeklinde Amerikan beyanları yayınlanmaktaydı. Japonya'da ise Japon İmparatoru yakında tahtan feragat edeceği ve yerine Prens Şişibu naipliğe getirileceği haber verilmektedir (Vakit, 21 Eylül 1945:1). Diğer taraftan Müttefik işgalleri Japon iç işlerini kökten değiştireceğe benziyordu. Bu minvalde haberlerde gazetelerde yer tutmaya başlamıştı bile. "Japonya'da rejimin değişmesi bekleniyor. General Mac Artur'a İmparatoru tahtından indirmek salahiyeti verildi (Cumhuriyet, 26 Eylül 1945:1) şeklinde haber başlıklarını görmek mümkün olmuştur. "Japonya'da yeis" "Japon İmparatoru General Mac Arthur'un ayağına gitti." başlıklı haberde İmparator General Mac Artur'la görüşeceği haberi verilmiş ve bu görüşme Generalin evinde yapılacağı için İmparator Generalin ayağına gitmiş olacağı önemli bir gelişme olarak gazetelerde geniş yer bulmuştu. Japonların Tanrı derecesinde gördükleri İmparatorun Generalin ayağına gidiyor olması (Cumhuriyet, 27 Eylül 1945:1) Japonya'nın ne derece mağlup olduğunu göstermesi açısından sembolik önem taşımaktaydı."Görülmemiş hadise" (Akşam, 27 Eylül 1945:1) başlığı ile verilen haberde Japon İmparatoru'nun General Mac Artur'u Amerikan elçiliğinde yaptığı ziyareti dünya haber ajansları dünyaya bildirmişlerdi.

VI. ATOM BOMBASININ İNSANLAR ÜZERİNDEKİ TESİRLERİ

Türk basınında atom bombaları atıldıktan hemen sonra sivil halkın yaşadıkları ve insan vücudundaki tesirleri ile ilgili haberlere pek rastlanılmamıştı. Aslında dünya kamuoyu bu felaketin boyutlarını anlamakta zorlanıyordu. Zaman ilerledikçe bombanın sonuçları ile ilgili daha ayrıntılı bilgiler gazetelerde yer verilmeye başlamıştı. "Hiroşima Faciası" başlıklı haberde Atomik bombanın tesiri devam ediyor, enkazı kaldıranların kanları bozuluyor. Yaralananların ise iyileşmediği yazılmaktadır (Tasvir, 25 Ağustos 1945:1). Bu arada onurlu Japon halkı yenilgiyi kabul etmekte zorlandığı görülmektedir. Gazetelerde intihar olaylarının artığına dair haberler yer almaya başlamıştı. "Japonya'da intihar salgını" "Saray önünde her gün harakiri yapılıyor" (Vakit, 26 Ağustos 1945:1) şeklinde haberlere rastlamak mümkün olmuştur. Bu arada doğru olmadığı sonradan anlaşılacak bir haber Vakit gazetesinde manşet dahi olmuştu. Haber şöyledir."Henüz teeyyüt etmeyen bir habere göre Japon imparatoru Hirohito intihar etti" "Bakanların da Harakiri yapacakları sanılıyor." (Vakit, 27 Ağustos 1945:1) şeklinde doğrulanmamış bir haberin yayınlandığını da görmek mümkündür. Gazetelerde bombaların insanlar üzerindeki etkileri de tartışılmaya başlanmıştı. "Atom bombası" başlığıyla verilen bir haberde "Ufak bir bere alanlar bile bir kaç gün sonra ıstırap içinde ölüyorlar" denilerek bombardımanda yaralanan kişilerin daha sonra radyoaktif maddelerin etkisiyle kısa süre sonra öldüğü doktorların verdiği örneklerle

anlatıldığı görülmektedir (Akşam, 31 Ağustos 1945:2). Vakit ise "Atom bombasının korkunç tesirleri" " İnfilak esnasında en küçük yara almış olanlar arasında bile ölümler devam ediyor" (Vakit, 1 Eylül 1945:3) haber başlıkları ile bombanın tesirleri ayrıntılarıyla anlatılmaktadır. Bombanın hastalıklara sebep olduğu iddiası da dönemin gazetelerinde yer almıştır. Haber "Atom vebası" başlığını taşımakta ve bombadan yeni bir mikrobun ortaya çıkarak hastalık doğurduğu hakkındaki Japon iddiaları inceleniyor (Akşam, 14 Eylül 1945:4) şeklinde farklı yorumları görmek mümkün olmuştur.

Hiroşima'yı ziyaret eden İngiliz muhabirler şehrin bombadan sonraki durumunu şöyle rapor etmişlerdir: "Her istikamette 3 km alanda bina namına bir şey kalmamıştır. Ölenlerin sayısının 150 bini bulacağı tahmin ediliyor. Yaralılarda yapılan kan muayenelerinde kanlarındaki beyaz küreciklerin yedide bir nispetinde kaldığı görülmüştür. Bunun neticesinde saçları dökülmekte, böbreklerin faaliyeti durmakta, vücut zayıflamakta ve nihayet yaralının öldüğü görülmektedir. Yaralıların birçoğu hastanelerde delirmiştir. Doktorlar bunlara nasıl bir tedavi tatbik edileceğini bulmaktan aciz kalmışlardır. İnfilak yerinden 16 km uzakta bulunan bazı kimseler kısmi felce uğramışlardır. Beton modern binalar ahşap binalar gibi yerle bir olmuşlardır. Şehrin arkasında yeşil tepeler ve pirinç tarlaları sararmıştır." Şeklinde bombanın acı bilançosu verilen örneklerle yavaş yavaş anlaşıldığı dile getirilmiştir (Vakit, 5 Eylül 1945:4). Japonya bu felaketin etkilerini yaşarken atom bombasını atan Amerika adeta özür dilercesine Hiroşima'ya 12 ton ilaç yardımında bulunmuştur (Akşam, 11 Eylül 1945:2). Bombalardan sonra Japon yetkililerinin açıklamaları da gazetelerde yer almaya başlamıştı. "Japon Başbakanı, Diyet Meclisinde felaketin sebeplerini açıkladı" Başbakan Prens Higaşi Kuni, halkın yiyeceğinin sağlanması noktasında karşılaşılan güçlükleri sıralamış ve "Japon şehirlerinin bombalanması neticesinde 2.200.000 ev yanmış, yüz binlerce insan ölmüş ve yaralanmıştır. Harp kurbanlarının sayısı milyona yaklaşmaktadır." (Cumhuriyet, 6 Eylül 1945:1) diyerek savaşın acı boyutlarını göz önüne sermiştir.

İntihar hadiseleri askerlerde de görülmeye başlamıştı. Japon askerlerinden yenilgiyi kabullenmeyip intihar edenler oluyordu. "300 Japon Subayı bomba ile intihar etti" (Akşam, 11 Eylül 1945:3) başlıklı haberde Singapur'da teslim olma emrini dinlemeyen 300 subay bomba ile harakiri yaptığı gazetelere haber olmuştur. İntihar girişiminde bulunanlar arasında Pearl Harbour baskını emrini veren Eski Japon Başbakanı Tojo, kendisini tevkif etmeye gelen Amerika subayları ikametgahına geldiklerinde intihara teşebbüs etmiştir. Tojo kalbine bir kurşun sıkarak ağır yaralanmıştır (Cumhuriyet, 12 Eylül 1945:1). Bir taraftan Japonya'nın teslimi sonrasında gelişen olaylar gazetelere yansırken diğer taraftan savaş sonrası kurulacak dünya düzeninde atom bombasının başlatmış olduğu süreç tartışılmaktaydı.

SONUÇ

Atom bombasının ilk olarak atıldığı Hiroşima'dan sonra atom bombasının kullanılmasının gerekip gerekmediği her zaman tartışılmıştır.

Japonya'nın teslim olmaktan başka şansının kalmadığı düşünülürse bu bombanın kullanılmasının mantıklı bir izahı olmasa gerek. Kısacası atom bombasının kullanılmasına gerçekten hiç ihtiyaç yoktu. Amerika'nın bu silahı kullanmadaki nedenlerinden belki de en önemlisi teknolojide geldiği seviyeyi dünyaya göstererek yeni dünya düzenini kendi istekleri doğrultusunda yönlendirmek olarak yorumlayabiliriz. Ayrıca atom bombasının geliştirilmesine çok para harcayan Amerika kendi kamuoyuna bu durumu izah etmek için bombayı patlatmaktan başka çaresi olmadığını o dönem Amerikalı yetkililerin verdiği demeçlerden çıkarabiliriz. Zira üst düzey Amerikan yetkililerinin bomba kullanılmasaydı ve savaş uzasaydı yapılan harcamaları halka anlatamazdık şeklinde yaptıkları açıklamalar oldukça ilginçtir. Savaş sonrası döneme bakıldığında dünyadaki sürecin Amerika çıkarlarına hizmet ettiği görülmüştür. Soğuk savaş denilen dönemde; "Sovyet tehlikesi" ön planda tutularak, nüfuz alanları genişletilmeye gerekçe olarak gösterilmiştir.

Bu araştırmanın belki de en ilginç yönü atom bombalarının kullanılmasıyla hayatını kaybeden binlerce insanın kaybı, teknolojik bir gelişme sayılan atom bombası buluşunun gölgesinde kalmıştır. İnsanlık, uzun bir süre bilimde gelinen noktanın vermiş olduğu sarhoşlukla yaşanan insanlık trajedisini unutur hale gelmiştir. Bu durumu o dönemin basınına yansıyan haberlerden görmek mümkün olmuştur. Atom bombasının bulunup kullanılmasıyla müthiş bir buluş gerçekleşmişti ama insanlık kaybetmişti.

KAYNAKLAR

Akşam

ARIT, Fikret (Türkçesi)(1974), Büyük Savaş, II. Dünya Savaşı Tarihi, Milliyet Yayınları, İstanbul.

ARMAOĞLU, Fahir, 20 Yüzyıl Siyasi Tarihi, 13. Baskı, Alkım Yayınları, İstanbul.

ATAÖV, Türkkaya(2008), 2. Dünya Savaşı, 1. Baskı, İleri yayınları, İstanbul.

Cumhuriyet

Çev; OREL, Şinasi(1953), Japonya ile Harb, E.U. Basımevi, Ankara.

HART, Liddell(2000), İkinci Dünya Savaşı Tarihi, 3. Baskı, YKY, İstanbul.

JACOBSEN, Hans-Adolf(1989), Çev; İbrahim Ulus, 1939-1945 Kronoloji ve Belgelerle İkinci Dünya Savaşı, Genelkurmay Basımevi, Ankara.

LEE, Stephen J.(2002), Avrupa Tarihinden Kesitler, 1789-1980, Dost Yayınları, Ankara.

SANDER, Oral(1996), Siyasi Tarih 1918-1994, 5. Baskı, İmge Yayınları, Ankara.

Tan

Tanin

Tasvir

Vakit